

Wojciech Odrowąż-Sypniewski

Obowiązek złożenia oświadczeń majątkowych przez posła do Parlamentu Europejskiego¹

Obligation of a Member of the European Parliament to submit a declaration of assets

A deputy of the European Parliament is obliged to submit an asset declaration to both the Marshal of the Sejm and the President of the European Parliament. The declaration submitted to the Marshal of the Sejm is verified by the tax authorities with regard to consistency with previous declarations and the annual tax return. The declaration submitted to the President of the European Parliament is assessed by the President, who pays particular attention to the issue of the existence of a conflict of interest.

Keywords: Member of the European Parliament, European Parliament

Poseł do Parlamentu Europejskiego jest zobowiązany do złożenia oświadczenia majątkowego na ręce zarówno Marszałka Sejmu, jak i Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego. Oświadczenie składane Marszałkowi Sejmu jest weryfikowane przez organy skarbowe pod kątem zgodności z poprzednimi oświadczeniami i rocznym zeznaniem podatkowym. Oświadczenie składane Przewodniczącemu Parlamentu Europejskiego jest oceniane przez Przewodniczącego, który zwraca szczególną uwagę na kwestię występowania konfliktu interesów.

Słowa kluczowe: poseł do Parlamentu Europejskiego, Parlament Europejski

Ekspert ds. legislacji Biura Analiz Sejmowych ■
Kancelaria Sejmu, Biuro Analiz Sejmowych, Wydział Analiz Prawnych, Zespół Prawa Parlamentarnego, WARSZAWA, POLSKA ■
wojciech.sypniewski@sejm.gov.pl ■ <https://orcid.org/0000-0002-7704-5042>

Przedmiot informacji

Przedmiotem informacji jest odpowiedź na pytanie: „czy oświadczenia majątkowe składane przez europosłów podlegają podobnej kontroli, co oświadczenia posłów i senatorów?, czy istnieje organ sprawujący podobną funkcję do Komisji Etyki Poselskiej, który bada oświadczenia majątkowe europosłów, jak również czy przewidziana jest do tego odpowiednia procedura?”. Należy uściślić, że wątpliwość dotyczy zarówno przepisów prawa krajowego, jak i prawa UE.

¹ Informacja prawna na temat obowiązku złożenia oświadczeń majątkowych przez posła do Parlamentu Europejskiego sporządzona 8 lutego 2023 r. na zlecenie posła Klubu Parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość; BAS-WAP-129/23.

Obowiązek złożenia oświadczenia majątkowego wynikający z prawa krajowego

Zgodnie z art. 3a ust. 1 ustawy z 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. nr 187, poz. 1925, ze zm.; dalej: ustawa o uposażeniu posłów do PE lub u.u.p.) posłowie do Parlamentu Europejskiego wybrani w Rzeczypospolitej Polskiej są obowiązani do złożenia oświadczenia o swoim stanie majątkowym. Oświadczenie o stanie majątkowym dotyczy majątku odrębnego oraz objętego małżeńską wspólnością majątkową. Oświadczenie to zawiera w szczególności informacje o:

- a) zasobach pieniężnych, nieruchomościach, uczestnictwie w spółkach cywilnych lub w osobowych spółkach handlowych, udziałach i akcjach w spółkach handlowych, o nabytym od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, jednostek samorządu terytorialnego, ich związków lub komunalnej osoby prawnej, mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu, a także o prowadzonej działalności gospodarczej i stanowiskach zajmowanych w spółkach handlowych,
- b) dochodach osiągniętych z tytułu zatrudnienia lub innej działalności zarobkowej lub zajęć, z podaniem kwot uzyskiwanych z każdego tytułu,
- c) mieniu ruchomym o wartości powyżej 10 000 zł,
- d) zobowiązaniach pieniężnych o wartości powyżej 10 000 zł, w tym zaciągniętych kredytach i pożyczkach oraz warunkach, na jakich zostały udzielone.

Wzór oświadczenia ustalony został nowelą do ustawy o uposażeniu posłów do PE wprowadzoną przez ustawę z 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. poz. 708) i stanowi obecnie załącznik do ustawy o uposażeniu posłów do PE. Wzór oświadczenia składanego przez posłów do PE jest wzorowany na wzorze oświadczenia majątkowego składanego przez posłów na Sejm oraz senatorów na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (t.j. Dz.U. 2022, poz. 1339), stanowiącego załącznik do tej ustawy.

Oświadczenie o stanie majątkowym poseł do Parlamentu Europejskiego zobowiązany jest złożyć Marszałkowi Sejmu (w dwóch egzemplarzach) w terminach wskazanych w art. 3a ust. 3 u.u.p. Jeden egzemplarz oświadczenia o stanie majątkowym Marszałek Sejmu przekazuje do urzędu skarbowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania posła do PE (art. 3a ust. 4 u.u.p.).

Informacje zawarte w oświadczeniu są jawne, z wyłączeniem informacji o adresie zamieszkania posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz o miejscu położenia nieruchomości. Jawne informacje zawarte w oświadczeniu podawane są do wiadomości publicznej przez Marszałka Sejmu w formie zapisu elektronicznego (art. 3a ust. 5 u.u.p.). Informacje te publikowane są w Systemie Informacyjnym Sejmu².

² <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PoslowiePE.xsp>.

Analizy danych zawartych w oświadczeniach o stanie majątkowym dokonują właściwe urzędy skarbowe. Są one uprawnione do porównania treści analizowanego oświadczenia z treścią uprzednio złożonych oświadczeń oraz z dołączoną kopią rocznego zeznania podatkowego (PIT). Wyniki analizy przedstawia się Marszałkowi Sejmu, który podaje je do wiadomości publicznej w formie zapisu elektronicznego (art. 3a ust. 6 u.u.p.). Niezłożenie oświadczenia o stanie majątkowym powoduje utratę do czasu złożenia oświadczenia prawa do uposażenia (art. 3a ust. 8 u.u.p.). Podanie nieprawdy lub zatajenie prawdy w oświadczeniu o stanie majątkowym powoduje odpowiedzialność na podstawie art. 233 § 1 Kodeksu karnego (art. 3a ust. 9 u.u.p.). Oświadczenia o stanie majątkowym posłów do PE przechowywane są przez 6 lat (art. 3a ust. 7 u.u.p.).

Omawiane oświadczenia nie są przedmiotem analizy organów Sejmu czy Senatu, jak również nie podlegają ocenie Parlamentu Europejskiego.

Obowiązek złożenia oświadczenia majątkowego wynikający z prawa UE

Regulamin Parlamentu Europejskiego przewiduje, że Parlament ustanawia zasady dotyczące przejrzystości interesów finansowych posłów w postaci Kodeksu postępowania, który stanowi załącznik I do regulaminu (art. 11 ust. 1 regulaminu Parlamentu Europejskiego³).

Zgodnie z art. 4 Kodeksu postępowania posłów do Parlamentu Europejskiego w zakresie interesów finansowych i konfliktu interesów (dalej: Kodeks) posłowie do PE mają obowiązek złożyć Przewodniczącemu PE oświadczenie majątkowe, posługując się formularzem przyjętym przez Prezydium PE. Obowiązek ten powinien być wykonany przed końcem pierwszej sesji miesięcznej po zakończonych wyborach do Parlamentu Europejskiego (lub w trakcie kadencji parlamentarnej w terminie 30 dni od chwili rozpoczęcia pełnienia mandatu w Parlamencie). Posłowie do PE są również zobowiązani do informowania Przewodniczącego PE o wszelkich zmianach mających wpływ na ich oświadczenie majątkowe do końca miesiąca następującego po tym, w którym nastąpiła taka zmiana.

Oświadczenie majątkowe zawiera informacje dotyczące:

- a) działalności zawodowej posła, jaką prowadził on w okresie 3 lat poprzedzających jego wybór do Parlamentu, oraz jego członkostwa w tym okresie w radach nadzorczych lub zarządach przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń lub innych organów posiadających osobowość prawną,
- b) wynagrodzenia, które otrzymuje z tytułu sprawowania mandatu w innym parlamencie,

³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2020-02-03_PL.pdf.

- c) wszelkiej regularnej działalności, którą poseł prowadzi równoległe z wykonywaniem mandatu i za którą otrzymuje wynagrodzenie, niezależnie od tego, czy wykonuje ją jako pracownik zatrudniony na umowę czy też jako osoba prowadząca działalność na własny rachunek,
- d) członkostwa w radach nadzorczych lub zarządach przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń lub innych organów posiadających osobowość prawną lub prowadzenia przez posła wszelkiej innej działalności zewnętrznej, zarówno tej, za którą otrzymuje wynagrodzenie, jak i tej, którą wykonuje nieodpłatnie,
- e) wszelkiej wynagradzanej okazjonalnej działalności zewnętrznej (w tym działalności pisarskiej, działalności w charakterze wykładowcy lub w charakterze eksperta), jeżeli w danym roku kalendarzowym łączne wynagrodzenie za całą działalność okazjonalną posła przekracza kwotę 5000 euro,
- f) wszelkiego udziału w przedsięwzięciu lub partnerstwie, który może mieć potencjalne skutki w zakresie polityki publicznej lub który umożliwia posłowi wywieranie istotnego wpływu na działanie tego przedsięwzięcia lub partnerstwa,
- g) wszelkiego wsparcia finansowego, w postaci udostępnienia personelu lub sprzętu, dodatkowego w stosunku do środków przyznanych przez Parlament, udzielonego posłowi w ramach jego działalności politycznej przez osoby trzecie, ze wskazaniem tożsamości tych osób,
- h) wszelkich interesów finansowych, które mogłyby wpłynąć na wykonywanie mandatu posła.

W odniesieniu do każdej zadeklarowanej pozycji posłowie wskazują, czy otrzymują za nią wynagrodzenie; w odniesieniu do pozycji (a), (c), (d), (e) i (f) posłowie wskazują też jedną z następujących kategorii dochodu:

- bez wynagrodzenia,
- od 1 euro do 499 euro miesięcznie,
- od 500 euro do 1000 euro miesięcznie,
- od 1001 euro do 5000 euro miesięcznie,
- od 5001 euro do 10 000 euro miesięcznie,
- ponad 10 000 euro miesięcznie, ze wskazaniem najbliższej kwoty 10 000 euro.

Wszelkie nieregularne dochody oblicza się w skali roku, dzieli przez dwanaście i przypisuje do jednej ze wskazanych kategorii dochodu. Informacje dostarczone Przewodniczącemu PE publikowane są na stronie internetowej Parlamentu.

Nie złożenie oświadczenia stanowi przeszkodę dla sprawowania funkcji w Parlamencie oraz jego organach. Posłowie do PE, którzy nie złożyli oświadczenia, nie mogą także zostać wyznaczeni do pełnienia funkcji sprawozdawcy ani uczestniczyć w oficjalnej delegacji bądź w negocjacjach międzyinstytucjonalnych (art. 4 ust. 4 Kodeksu).

W sytuacji, gdy Przewodniczący uzyska informacje, na podstawie których może zakładać, że oświadczenie majątkowe posła wykazuje istotne nieprawidłowo-

wości lub jest nieaktualne, na mocy art. 4 ust. 5 Kodeksu może zasięgnąć opinii komitetu doradczego ds. postępowania posłów. Komitet doradczy ds. postępowania posłów – powoływany na podstawie art. 7 Kodeksu – składa się z pięciu członków mianowanych przez Przewodniczącego PE na początku jego kadencji i wybranych spośród członków Komisji Spraw Konstytucyjnych i Komisji Prawnej, z uwzględnieniem doświadczenia posłów i równowagi politycznej. Na wniosek Przewodniczącego PE komitet doradczy ocenia domniemane przypadki naruszenia Kodeksu postępowania i doradza Przewodniczącemu w kwestii możliwych do podjęcia działań. Przewodniczący PE może zwrócić się do posła, który złożył oświadczenie, o jego poprawienie w terminie 10 dni. Prezydium PE może podjąć decyzję o zastosowaniu do posłów, którzy nie zastosują się do wniosku Przewodniczącego PE o poprawienie oświadczenia, wskazanych wyżej sankcji wynikających z art. 4 ust. 4 Kodeksu.

Jeśli istnieją podstawy, wskazujące na to, że poseł mógł dopuścić się naruszenia Kodeksu postępowania, Przewodniczący PE, z wyjątkiem przypadków wyraźnego nadużycia, zwraca się w tej sprawie do komitetu doradczego (art. 8 Kodeksu). Komitet doradczy bada okoliczności domniemanego naruszenia i może wysłuchać posła, którego sprawa dotyczy. Na podstawie swych ustaleń komitet kieruje do Przewodniczącego PE zalecenie dotyczące ewentualnej decyzji. Jeżeli po uwzględnieniu tego zalecenia i po wezwaniu zainteresowanego posła do złożenia uwag na piśmie Przewodniczący PE uzna, że dany poseł naruszył Kodeks postępowania, podejmuje uzasadnioną decyzję określającą sankcję i informuje o tym ukaranego. Nałożona sankcja może obejmować jeden lub kilka środków wymienionych w art. 176 ust. 4–6 regulaminu PE (nagana; utrata prawa do otrzymywania dziennej diety na utrzymanie przez okres od 2 do 30 dni; czasowe zawieszenie uczestnictwa w całości lub w części prac Parlamentu na okres od 2 do 30 dni, w czasie których obraduje Parlament lub którykolwiek z jego organów, komisji lub delegacji; zakaz reprezentowania Parlamentu przez posła w delegacjach międzyparlamentarnych, na międzyparlamentarnych konferencjach lub na forach międzyinstytucjonalnych przez okres do jednego roku; w przypadku naruszenia poufności ograniczenie prawa dostępu do informacji poufnych lub niejawnych przez okres do jednego roku).

Środki te (z wyjątkiem kary nagany) mogą zostać podwojone w przypadku powtarzających się naruszeń lub gdy poseł odmówi zastosowania się do nałożonej kary. Przewodniczący PE może dodatkowo przedłożyć Konferencji Przewodniczących wnioski o zawieszenie lub odwołanie posła z jednej lub większej liczby funkcji sprawowanych w Parlamencie. Ukaraný poseł może w terminie dwóch tygodni od otrzymania zawiadomienia o sankcji nałożonej przez Przewodniczącego PE wnieść do Prezydium PE wewnętrzne odwołanie wstrzymujące zastosowanie sankcji. W okresie nieprzekraczającym czterech tygodni od daty wniesienia odwołania lub, jeśli Prezydium nie zbierze się w tym czasie, na jego najbliższym posiedzeniu, Prezydium PE może uchylić, utrzymać w mocy

lub zmienić wymiar nałożonej sankcji. W razie braku decyzji Prezydium w wyznaczonym terminie sankcję uznaje się za nieważną (art. 176–177 regulaminu PE w związku z art. 8 ust. 4 Kodeksu).

Oświadczenia majątkowe składane przez posłów do PE na podstawie Kodeksu postępowania posłów do Parlamentu Europejskiego w zakresie interesów finansowych i konfliktu interesów nie podlegają ocenie organów krajowych.

Podsumowanie

- Obowiązek złożenia oświadczenia majątkowego Marszałkowi Sejmu przez posła do Parlamentu Europejskiego wynika z ustawy o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej. Analiza danych zawartych w oświadczeniach o stanie majątkowym dokonywana jest przez właściwe urzędy skarbowe. Są one uprawnione do porównania treści analizowanego oświadczenia z treścią uprzednio złożonych oświadczeń oraz z dołączoną kopią rocznego zeznania podatkowego (PIT). Oświadczenia te nie są przedmiotem analizy organów Sejmu czy Senatu, jak również nie podlegają ocenie Parlamentu Europejskiego.
- Poseł do Parlamentu Europejskiego ma ponadto obowiązek złożenia oświadczenia majątkowego Przewodniczącemu Parlamentu Europejskiego. Obowiązek ten wynika z Kodeksu postępowania posłów do Parlamentu Europejskiego w zakresie interesów finansowych i konfliktu interesów (załącznik 1 do regulaminu Parlamentu Europejskiego). W tym wypadku oświadczenia są oceniane przez Przewodniczącego PE z ewentualnym udziałem komitetu doradczego ds. posłów. Nie podlegają one ocenie organów krajowych.

Bibliografia

Akty prawne

■ Prawo krajowe

Ustawa z 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1339.

Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1138, ze zm.

Ustawa z 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. nr 187, poz. 1925, ze zm.

Ustawa z 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1900.

■ Prawo unijne

Regulamin Parlamentu Europejskiego, IX kad., https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2020-02-03_PL.pdf.

Kodeks postępowania posłów do Parlamentu Europejskiego w zakresie interesów finansowych i konfliktu interesów, https://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/Code%20of%20conduct_PL_REV.pdf.

Inne

Polscy posłowie do PE w latach 2019–2024 – oświadczenia majątkowe, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PoslowiePE.xsp>.